

MAMLAKATIMIZDA INTELLEKTUAL MULK HUQUQINI TA'MINLASH VA RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI

Shomuradova Malika Alisher qizi

Jizzax viloyati yuridik texnikumi o'quvchisi

Telefon: +998919430544

shomuradovamalika@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10357532>

Annotatsiya. Ushbu maqolada intellektual mulk huquqlari va ularning xalqaro himoyasi haqida ma'lumot berilgan. Zamonaviy dunyoda intellektual mulkning roli va ahamiyati, mamlakatimizda intellektual mulkga bo'lgan e'tibor va uning rivojlanishi uchun qilinib kelinayotgan say harakatlar. Yurtimizda soha rivoji uchun qabul qilinayotgan farmonlar va amalda bajarilayotgan ishlar hamda mustaqillikdan keyin davlatimiz a'zo bo'lgan tashkilotlar, konvensiyalar haqida so'z boradi. Bu soha bo'yicha takliflar ham berilgan.

Kalit so'zlar: Intellektual mulk, yalpi ichki mahsulot, investitsiya, kontrafakt mahsulot, BIMT.

PROSPECTS OF PROVIDING AND DEVELOPING INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN OUR COUNTRY

Abstract. This article provides information on intellectual property rights and their international protection. The role and importance of intellectual property in the modern world, the attention to intellectual property in our country and the various efforts being made for its development. It talks about the decrees adopted for the development of the industry in our country and the work being done in practice, as well as the organizations and conventions of which our country is a member after independence. Suggestions are also given in this area.

Keywords. Intellectual property, GDP, investmen, counterfeit, counterfeit product, BIMT.

ПЕРСПЕКТИВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ПРАВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В НАШЕЙ СТРАНЕ

Аннотация. В данной статье представлена информация о правах интеллектуальной собственности и их международной защите. Рассказывается о роли и значении интеллектуальной собственности в современном мире, о внимании, уделяемом интеллектуальной собственности в нашей стране, и усилиях, прилагаемых для ее развития. В этой области также даются предложения.

Ключевые слова: Интеллектуальная собственность, валовой внутренний продукт, инвестиции, контрафакт, ВТО.

Intellektual mulk deganda inson ijodining mevasi bo'lgan g'oyalalar va texnologiyalar tushuniladi. Intellektual mulk ijodiy va innovatsion faoliyatdan daromad olish huquqini belgilovchi va himoya qiluvchi siyosatdir. Ushbu huquqlar yangi ma'lumotlar va g'oyalarning tarqalishi va tijoratlashtirilishini nazorat qilish uchun qonuniy vakolat beradi. Insonlar tomonidan yaratilgan faoliyat natijasi bo'lmish intellektual mulk mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishi va o'sishida katta ahamiyat kasb etadi. Mikroiqtsodiy darajada patent mualliflik huquqi va shunga o'xshash intellektual mulkni himoya qilish shakllari innovatorlar va investorlar uchun xalqaro bozorlarga yangi mahsulot olib kirish uchun zarur bo'lgan pul va investitsiyalarni ta'minlash

vositasi. Dunyodagi iqtisodiyoti rivojlangan davlatlar intellektual mulk sohasiga katta e'tibor berganligi bois, ularning investitsiyalar va yalpi ichki mahsulotdagi ulushi keskin oshgan. Jumladan, Yevropada yalpi ichki mahsulotning 45 foizni, Xitoyda 12, Rossiyada esa 7 foizni tashkil etadi. Lekin bizning davlatimizdagi bir qancha kamchiliklar mamlakatimizda intellektual mulk sohasining rivojlanishiga, jahon bozoriga mahsulotlarimizning eksport qilishining ortishiga, xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga shuningdek, iqtisodiyotning rivojlanishiga katta to'sqinlik qilmoqda edi. Bularga misol qilib, intellektual mulk obyektlarini ishlab chiqarish jaroyonlariga jalb qilish ko'rsatkichi juda pastligi, aholi va tadbirkorlik subyektlari intellektual mulk sohasi bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarga ega emasligi hamda xo'jalik yurituvchi subyektlar o'z faoliyatiga intellektual faoliyat natijalarini joriy qilishdan manfaatdor emasligi, ixtirochilar va novatorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratilmaganligidir. Ammo, mamlakatimizda bunday kamchiliklarni bartaraf etish va intellektual mulk sohasini yanada rivojlantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Intellektual mulk sohasini yanada rivojlantirishga oid qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risidagi" 2022-yil 26-apreldagi PQ-221 sonli qarori qabul qilindi.

Qarorga muvofiq intellektual mulkni yanada ishonchli himoya qilish, intellektual mulk sohasida davlat boshqaruvini yanada takomillashtirish, mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish hamda kontrafakt mahsulotlarga samarali qarshi kurashish, shuningdek, Yangi O'zbekistonning 2022-2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasida belgilangan vazifalardan intellektual mulk sohasida milliy qonunchilikni Jahon savdo tashkiloti bitimlariga muvofiqlashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilmoqda shuningdek, strategiya bo'yicha intellektual mulk obyektlari oldi-sotdisiga qulay sharoit yaratish uchun "Intellektual mulk-barcha uchun" maxsus internet savdo platformasi ishlab chiqilmoqda. Intellektual mulk obyektlarini huquqiy himoya qilish bo'yicha barcha davlatlarda mexanizmlar ishlab chiqilgan. Davlatlararo xalqaro hamkorlikni ta'minlash uchun universal hukumatlararo tashkilotlar tuzilgan.

Bular sirasiga Butunjahon intellektual mulk tashkiloti (BIMT) kiradi. U davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish orqali butun dunyo bo'ylab intellektual mulkni targ'ib qilish va himoya qilish uchun yaratilgan bo'lib, bu tashkilotning asosiy vazifasi dunyodagi davlatlar o'rtasida kelishuv va bitimlar asosida intellektual mulkni himoya qilishni muvofiqlashtirish hamda shu sohadagi turli shartnoma va konvensiyalarning ma'muriy boshqaruvini ta'minlashdan iborat. Ayni vaqtda unga a'zo davlatlar soni 180 dan ortiq. O'zbekiston ham 1991-yil 25-dekabrda teng huquqli a'zosi bo'lgan mamlakatimiz BIMTning 14ta xalqaro hujjatini tasdiqlagan. Davlatimiz sanoat mulkini himoya qilish borasida salmoqli harakatlar amalga oshirgan va 1993-yildan Parij konvensiyasiga qo'shilgan. Bu ham mamlakatimizning mustaqillikga erishgach qisqa vaqt davomida intellektual mulk himoyasi uchun qilgan dastlabki qadamlaridan biridir.

Inson aqliy faoliyati mahsulining himoya qilinishi, ommaga taqdim etilishi, moliyalashtirilishi ayniqsa uning muhofaza etilishi O'zbekiston Respublikasi qonunlari va Fuqarolik kodeksida belgilab qo'yilgan. Fuqarolik kodeksida tegishli bo'limlar intellektual mulk uchun ajratilgan. Masalan to'rtinchi bo'limi intellektual mulk deb nomlanib, u o'z ichiga mualliflik huquqi, sanoat mulkiga bo'lgan huquq, haqidagi boblarni oladi. Bir misol aynan ushbu kodeksning 1032-moddasida Intellektual mulk obyektlarini huquqiy muhofaza qilish ularning yaratilganligi tufayli yoxud shbu kodeksda yoki boshqa qonunlarda nazarda tutilgan hollarda va tartibda vakolat

berilgan davlat organi tomonidan huquqiy muhofaza berilishi natijasida yuzaga keladi. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti “Intellectual mulk sohasida davlat boshqaruvini takomillashtirish chora tadbirlari to‘g‘risidagi” Qarori imzonlandi. Qarorda keltirilishicha O‘zbekiston Respublikasi Intellectual mulk agentligi Adliya tizimiga o‘tkaziladi va “O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Intellectual mulk agentligi” deb qayta nomlandi. Agentlik amaliy tajribaga ega bo‘lgan kadrlar bilan to‘ldirildi va ularni moddiy rag‘batlantirish choralari kuchaytirildi. Intellectual mulk huqularini himoya qilish jarayoniga ilk marotaba 200 dan ortiq hududiy adliya organi jalb qilindi.

Davlatimiz rahbari soha muammolari va kamchiliklarini bartaraf etish maqsadida, soha zimmasiga quyidagi vazifalarni yuklagan. Bular sirasiga Intellectual mulk agentligi, barcha tarmoq va sohalar hamda hududlarga intellectual mulk muhitini tubdan yaxshilash, bunda har bir idora, tarmoq va sohaga intellectual mulk obyektlarini kiritish yuzasidan qonunchilikni takomillashtirish, barcha vazirlik va idoralar, oliy o‘quv yurtlari, ilmiy-tadqiqot muassasalari va hududlar bilan birga, keng muhokamalar asosida intellectual mulk sohasini rivojlantirishning aniq vazifalarini qamrab olgan uch yillik dasturni ishlab chiqish vazifasi topshirilgan edi. Mana shunday soha yo‘lidagi ketma-ket qilinayotgan tadbirlar o‘z natijasini bermay qo‘ymaydi.

Muxtasar qilib aytganda, intellectual mulkni rivojlantirish va uni himoya qilishga e‘tibor shunday davom etib borsa, o‘ylaymanki yaqin yillar ichida o‘zimizning intellectual mulklarimiz orqali dunyo miqyosida o‘z o‘rnimizni mustahkamlab yanada oldinga siljijmiz.

REFERENCES

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi
2. O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi
3. Intellectual mulk sohasini rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora tadbirlar to‘g‘risidagi” 2022-yil 26-apreldagi PQ-221 sonli qarori
4. O‘zbekiston Respublikasi **Prezidentining** “2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” **gi PF-60-son Farmoni**